

100

ЧАА ЧУГААЛАЖЫШКЫННАРГА — АЖЫК ОРУК

Ядролук болгаш космос чепсектеринин талазы-биле ийи чурттардын арасында ам бо-лур чаа чугаалажышкынар-га чогуу чүрү чугаалажыш-баа алыс сорулга чүд дээр-зини дугайы чепсектеринге совет болгаш америка дипло-матияларын улурутуу болуп 15 жыл шагын бүтүрү-бис чарыктар деп, СССР-инд даштык херектер министр А. А. Громыков АКШ-тын күрүнө секретары Дж. Шуль-биле Женевага ужуражыш-кыны чырыдып турган жур-налистер саяналар. Тургусту-нун турар айтырларын бү-рүн комплексиин улуг ужу-руду болгаш нарын оон-биле база каттап бадытты-нып турар.

Ыңгайлаш ам чаа чугаала-жышкынарга орук ажыткан-га, Чангыс бо түнелсе ол ужуражышкыны чугула бол-гаш ажыкты ужуражышкы кылдыр үнелээр арганы берип турар.

Ол болза херектин чүдө эгези дээрин билдирет. Чо-гуу чугаалажышкынар ам болур.

Ындыг болза-даа билиш-кинин чедип алдыган хем-чөлдө чугаалажышкынар-га чогуу чүрү чугаалажыш-баа алыс сорулга азын бер-зе-биле тодараткан болгаш ажыткан дээр дугайы Же-невада болгаш өске-даа хер-лерде хой-хой тайылбырла-кчыр ач безин онза кичээгени салып туралар.

Бирээде, космостун болгаш

ядролук чепсектеринин оон иштинде стратегтик бол-гаш ортук маразмалык яд-ролук чепсектер чугаалажыш-кыны үсинеде боттарынын чогуу тургуштары, ээлтер деп ийни билишкенин айты-рып чугула.

Ийде, айтылган чепсегле-нишкенинге хамаарышкан бү-гү айтырлар боттарынын арасында тууду харылаалык кылдыр көрдүрүп дугайынаа чепсектеринге дыка чугула ужурудуз.

Совет-америк кады кылган мелегелдеп ужурада тала-зы-биле база бир онза чүдү бар. Ажыкты дугуражышкы-ны ажалды кылдыр космоска чепсектеринин эинде бү-дүренин чаладырында-да, ба-за Чер кырында чепсектерин-инин космодарында-да утла-ган турар дээрине хама-рыштыр ийни билишкенин чедип алдыган.

Космоска чепсектеринин эинде тургузарын болдурба-зы-биле Чер кырында чепсег-леннишкенин космодарынын арасында харылаалык кылдыр айтырларын көрү амы үс-де стратегия талазы-биле дең байдалды быжыгларынга-даа база ол ышкан, ядролук чепсекти кызыгларынга бол-гаш алыс сорулга азын бер-зе-биле тодараткан болгаш ажыткан дээр дугайы Же-невада болгаш өске-даа хер-лерде хой-хой тайылбырла-кчыр ач безин онза кичээгени салып туралар.

Бирээде, космостун болгаш

Барыма чүктүн дыка хой кон-сервативтик ажалдагылар белин чепсектеринин эинде тургузарын болдурба-зы-биле Чер кырында чепсег-леннишкенин космодарынын арасында харылаалык кылдыр айтырларын көрү амы үс-де стратегия талазы-биле дең байдалды быжыгларынга-даа база ол ышкан, ядролук чепсекти кызыгларынга бол-гаш алыс сорулга азын бер-зе-биле тодараткан болгаш ажыткан дээр дугайы Же-невада болгаш өске-даа хер-лерде хой-хой тайылбырла-кчыр ач безин онза кичээгени салып туралар.

Хамыктың мурунда эрги-даа, чаа-даа боо-чепсекти эи-дере бүдүренин бүгү орук-тары дугула бээр, кичи төрө-гетер дээр дугайы айтыр-лардан хосталы бээр деп ки-жilerin эң хой уруузу иле-ге, боттарынын кичээгенин чаа совет-америк чугаала-жышкынарга доктамаал чугаалажышкынар болу-дугайы Же-нева ужуражышкынын үсине мыда совет төдөз че-ринге кзып турган хой санын чагаладар бистер бодурус. Совет кичilerin иле-гелери база ыңгы, ыңгалары ол иле-гелерин боттарынын чүдө чангыс совет талаан хамаарышпас. Чаа чугаала-жышкынарын мурунгу салдыр тайыннып салым-чолу дээр америк тала хары-салгыны белинге кедүрүп шылаар бе дээрин келер үе көргүзе бээр.

Владимир МАРКОВ, Спартак БЕГЛОВ, ПМА-ның корреспонденти-ри, Женева.

ЧАРЫШ АЪДЫ МУНГАНЫМ

Кичи кичээгелер чорунда эки эвесе — деп, кырган-аам менээ каттап-каттап чалдым.

Кел дээр хунуң кежээнде ол өтө челе берим. Манчын-най мени көрүп кааш, артында уткүй келди.

— Келбей баар ирги бе деп, арай муңгаргай ыңай-бээр хаймын басып турдум — дээр, кичимин чугаа-сооду үндү — Бо дүне Чүгүрү-Сарыг-нын дээр өттүтүр деп белинге өртөн кундургаш, хундус дыт-тар халезегине тургузу багалп турдум. Бо аът ам таптыр-ла дөрт хараар. Иези чүгүрү бе дээр чоран. Иези дээрин ча-даас. Дүрт-санын көз даан, сымыр каян холд деп, дөрт шиктеп. Таптыр мунар бол-зунда, бирини кылар деп бил-ди. Айт чарыштыр козуу он-гул-чигилдик чедип келди, конуң оварымчалыг чорур эвесе — деп чалып турду.

Улуг Наалымның эгелээр хунуңе чедир ийи хонук аркан турда, Туран хорайге чоруп-туусу. Чарыштыр адымыс-тын мангы үндүрбес дээр, хире-хире шокудуң, чоруп чораш, Могай деп суурун чогууга атырарыс дышан-дыр, олагалып хонуп ал-гаш, эргенде Туран хорайга челе беримиз. Чарыш атыр-арың каян, кая чыгырлар надым эрттирер тускай ко-миссияла кызылалып билип ал-гаш, Туран суун кешкеп, мыла дыйтаргыт кожагар төл элзе-ге атырарыс өртөн алгаш, онч коогунга инек кышанын бир муңгаш каяжанын ий-тинге хонуп алдымыз. Чер чы-рып кээр, одаг кымыскаш, чем кылып илал алгаш, атыр-арыс сугарып алгаш, чымалы дээр чегине челе бердимиз. Ында чымалган чоң шуу кара шаар-ла. Улаустун чугаазы-биле: «Кичи бажы ки-зирт, айт бажы орду» деп бо-лур. Чарыштыр атыр даш-зыныга Чүгүрү-Сарыг мун-нар кылдыр билип алдым.

Уладалаңда аът, мөгө салы-чылар чарыш атырарын салып чорумун, мелегерин дүрөжиг эгелерин чарлапкан. Айт сал-лыкчылар айткан шылауда чыккан тургузулкан. Чарыска салып өртөк атырарын чү-рээ хөөрзө, доңгайты шелип, ыңай бол чазым, чүдө дин бажы-биле шылаптыр туралар. Чамык оолдар хөөрзө атыр-ары аксын тартып чаалап, өскөрө аксылалы-даа бээрлер. Девиржик, бажы саап тур-ган атырарын мурунга айт сал-лыкчыларын бирээни кел-геш.

— Оолдар! Дедир кээр оруу-нарын топтап көрүп ач чору-нар. Бо айт саллыкчыларын соондан чорур сизер, а мен силерни соондан чорур чорур ужурулук мен. Нинтизе.

Алтын эзе мээң чанымга манган келеш «Ат, талак шапалында айт алыр турган бис дээр, Чүгүрү-Сарыгтын ол-бо челип кылаштып турган. Азымын аксын элекке сула салбайн, чоругу кошканды чо-ран болузмаз, кыял-ла эртер турган. Буруулук болганын айттын эзи кайгы билер ийик. Ыңгайлаш чарыш Чүгүрү-Сарыгтын таптыр муңгу шылаалы бар-ганымга амыга чедер-ле хому-даар мен.

А. ДЫРТИН-ООЛ.

Совет Эвилелин болуңун чы-гыш чок тайынга ийик-шылдык политиказын база ка-тап бугурулган-биле бадыт-каан деп, болгаш «Работни-ческо дело» солун бижжэн. СССР-де Женевага болган ужуражышкынын түнел-дерин чүдүлдү деп көрөш, ко-смостун айтырларын чугаа-лашпас болза, стратегтик яд-ролук чепсектеринин айтыр-ларын болгаш ортук маразмалык ядролук чепсег-леннишкенин ам болур чугаалажышкынарга үр-үтүндө чугаалажышкыны көрү-дүрүп оонап айттып турар. Космос арыт турар ужурулук болгаш чепсектеринин эи-дере бүдүрүп, алаа тургузары аңаа болуңмас ужурулук. Со-вет Эвилели барын чурттарга түдө болуңун өмүзүнүн эвесе, харын база болуңун эи-дечилеринин өмүзүнүн ийи-нар саналдап турар.

Космос делегени милитар-изастарын болдурбазы дээр-ге, чарышкынын үндөс не-гелден бооп турарын беш-ге «Неспазданы» солун бижжэн. Бо талазы-биле шилеп алыр чүдү билдиргир-дир.

ТРЭ: «Африка операциясы»

Бо хүнерде нигерий Лагос найсалада чугула болуш-кун бооп турар: январь 21-де алаа Африка профэвилелери чангыс эл организация-зын (АПЧО) элчегелг кон-ференциясы ажыттыган. Алаа Африканын 200 ажыг проф-каттыжышкынарын, тө-лөзөкчелери, делегетини ажык-тын шимчээгенин болгаш улустар арасынын ор-ганизацияларын төлөзөк-челери кичирип турар.

АПЧО сөөтү чылдарда ол даянч 50 профессионал эи-дечилерин каттыштырышаан, улуг салдарыг, политиктиг күш болу берген. Африка профэвилелери ажык чон-нарын эрге-ажыктарын ула-ма а идекейлик камгалап, дая-нч күрүнелерин национал хөгжүдөзгө ийи кылып турар апарган.

Ыңгайла-даа АПЧО болуңун ажал-чорудулазын ол чур-тарын иштиги социал-эконо-миктиг айттырлар-биле, хөг-жүдөзгө кызыгартып турар. Ол организа-ция бүгү-үнүтинин тайынны болгаш улустарын айыл чок чоруну быжыктары дээр де-миселче улуг күштү улаңды-рып турар. Ол организация Намбияга хамаарышпас чо-рукту тыпсырып, «фронт чо-рууну» күрүнелерин ула-рып Мунуру Африка Респу-бликни коралды күчтөжикши-нерин космодары негеп турар. Африканын чурттарынын бой-дус байлыктарын кам-хайыра чокка үтөп, ажык чонна-рын дарлап-малчүп турар тран-снационал корпорацияларын Африкада кара турмушка кү-чүлөжикшилерге африка профэвилелери оңаи шийтир-ли-биле удурулган турар.

Оларын антиимпериалист улаңышкынын Вашингтонун болгаш оон эи-дечилеринин

ТАЙЫЦНЫН ШЫН ОРУУ-БИЛЕ

СЭКП ТК-ның Политбюро кижигүнү, СССР-нин Министр-лер Чөвүленин Дарганын бери ораалчымыз, СССР-нин даштык херектер министр А. А. Громыков Топ телеви-зине болгаш Бүгү-аңгас радио-зунга дамчыткан политиктиг

болурун ол сагындырган. «Сыдыстыг дайыннарын» программасы арыг камгала-гыс сорулалыг дээринин ду-гайында америк талазын ба-дыткалы котулашкына тавар-ышкан» деп, Эй-биси теле-компания дамчыткан.

Ракетага удуу калбак хем-чөлдө камгалап дээр чүдү-дүрүп палачын агрессия сору-лалы Москва айткан деп, аңгы «Таймс» солун бижжэн. Совет Эвилели космос деле-гени милитаризастарын бол-дурбас дээр бүгү-ле чүдү-дүрүп шийтирүү кылдыр бол-гаш талазы-биле буруңгараалышкы-нын чүдүлдү деп көрөш, ко-смостун айтырларын чугаа-лашпас болза, стратегтик яд-ролук чепсектер талазы-биле чугаалажышкынарын кылды-рын ажим чок дээрин Мос-ква тодаргай-биле сагын-дырган.

Чехословак «Руде право» со-лун Совет Эвилели космосту милитаризастарынга шап-тыктаар, чер кырынга боо-чеп-секти эи-дере бүдүренин ко-сма-дыр дээр шийтирли-биле демисежип турар деп бижжэн. «Сыдыстыг дайыннарын», ра-кетадан камгалап калбак системазын дугайы чугаа-лаш дээр-ге-ле, амы-тынны болгаш алым-чигинин дуга-йы чугаалажышкыны болур. Ко-смостун хорууу эргежок чугула.

Ядролук чепсектеринин талазы-биле чугаалажышкы-нын

тайылбырлачкылар-биле январь он үштө болган беседанын дугайы даштыктын массалыг информация чепсектери ам-даа калбаа-биле тайылбырлашыан турар.

нарга эң чок чүдүлдөр — деп чоруктуу болгаш бир де-мей айыл чок чоруктуу прин-циптен ойталазын бол-гаш ойталазын турарын ба-дыткалы котулашкына тавар-ышкан» деп, Эй-биси теле-компания дамчыткан.

Ракетага удуу калбак хем-чөлдө камгалап дээр чүдү-дүрүп палачын агрессия сору-лалы Москва айткан деп, аңгы «Таймс» солун бижжэн. Совет Эвилели космос деле-гени милитаризастарын бол-дурбас дээр бүгү-ле чүдү-дүрүп шийтирүү кылдыр бол-гаш талазы-биле буруңгараалышкы-нын чүдүлдү деп көрөш, ко-смостун айтырларын чугаа-лашпас болза, стратегтик яд-ролук чепсектер талазы-биле чугаалажышкынарын кылды-рын ажим чок дээрин Мос-ква тодаргай-биле сагын-дырган.

Чехословак «Руде право» со-лун Совет Эвилели космосту милитаризастарынга шап-тыктаар, чер кырынга боо-чеп-секти эи-дере бүдүренин ко-сма-дыр дээр шийтирли-биле демисежип турар деп бижжэн. «Сыдыстыг дайыннарын», ра-кетадан камгалап калбак системазын дугайы чугаа-лаш дээр-ге-ле, амы-тынны болгаш алым-чигинин дуга-йы чугаалажышкыны болур. Ко-смостун хорууу эргежок чугула.

Ядролук чепсектеринин талазы-биле чугаалажышкы-нын

тайылбырлачкылар-биле январь он үштө болган беседанын дугайы даштыктын массалыг информация чепсектери ам-даа калбаа-биле тайылбырлашыан турар.

нарга эң чок чүдүлдөр — деп чоруктуу болгаш бир де-мей айыл чок чоруктуу прин-циптен ойталазын бол-гаш ойталазын турарын ба-дыткалы котулашкына тавар-ышкан» деп, Эй-биси теле-компания дамчыткан.

Ракетага удуу калбак хем-чөлдө камгалап дээр чүдү-дүрүп палачын агрессия сору-лалы Москва айткан деп, аңгы «Таймс» солун бижжэн. Совет Эвилели космос деле-гени милитаризастарын бол-дурбас дээр бүгү-ле чүдү-дүрүп шийтирүү кылдыр бол-гаш талазы-биле буруңгараалышкы-нын чүдүлдү деп көрөш, ко-смостун айтырларын чугаа-лашпас болза, стратегтик яд-ролук чепсектер талазы-биле чугаалажышкынарын кылды-рын ажим чок дээрин Мос-ква тодаргай-биле сагын-дырган.

Чехословак «Руде право» со-лун Совет Эвилели космосту милитаризастарынга шап-тыктаар, чер кырынга боо-чеп-секти эи-дере бүдүренин ко-сма-дыр дээр шийтирли-биле демисежип турар деп бижжэн. «Сыдыстыг дайыннарын», ра-кетадан камгалап калбак системазын дугайы чугаа-лаш дээр-ге-ле, амы-тынны болгаш алым-чигинин дуга-йы чугаалажышкыны болур. Ко-смостун хорууу эргежок чугула.

Ядролук чепсектеринин талазы-биле чугаалажышкы-нын

тайылбырлачкылар-биле январь он үштө болган беседанын дугайы даштыктын массалыг информация чепсектери ам-даа калбаа-биле тайылбырлашыан турар.

нарга эң чок чүдүлдөр — деп чоруктуу болгаш бир де-мей айыл чок чоруктуу прин-циптен ойталазын бол-гаш ойталазын турарын ба-дыткалы котулашкына тавар-ышкан» деп, Эй-биси теле-компания дамчыткан.

Ракетага удуу калбак хем-чөлдө камгалап дээр чүдү-дүрүп палачын агрессия сору-лалы Москва айткан деп, аңгы «Таймс» солун бижжэн. Совет Эвилели космос деле-гени милитаризастарын бол-дурбас дээр бүгү-ле чүдү-дүрүп шийтирүү кылдыр бол-гаш талазы-биле буруңгараалышкы-нын чүдүлдү деп көрөш, ко-смостун айтырларын чугаа-лашпас болза, стратегтик яд-ролук чепсектер талазы-биле чугаалажышкынарын кылды-рын ажим чок дээрин Мос-ква тодаргай-биле сагын-дырган.

Чехословак «Руде право» со-лун Совет Эвилели космосту милитаризастарынга шап-тыктаар, чер кырынга боо-чеп-секти эи-дере бүдүренин ко-сма-дыр дээр шийтирли-биле демисежип турар деп бижжэн. «Сыдыстыг дайыннарын», ра-кетадан камгалап калбак системазын дугайы чугаа-лаш дээр-ге-ле, амы-тынны болгаш алым-чигинин дуга-йы чугаалажышкыны болур. Ко-смостун хорууу эргежок чугула.

Ядролук чепсектеринин талазы-биле чугаалажышкы-нын

ВАШИНГТОНУН ЧАЗАКТЫ АДМИНИСТРАЦИЯЗЫ ШУГУЛДААН

ВАШИНГТОН. СЭТА-нын корр. А. Лютыйның дамчыта-ны: Бельгиянын девиздеринге америк чалгыны ракеталар-ны сайгару тургузарын «Ва-шингтончү чазакты» «Гра-финге» белги чазактын ойт-лаарына Рейганын адми-нистрациязы шугулдаан турар.

Бельгиянын тургузу Рейган-ны администрациязын «анга-дамын» деп, «Вашингтон-пост» солун бижжэн. Брюссель-де үдөгелерин Барын Евро-пага «шууштургулук реакция-ны» болдурарында болгаш үстүндө ышкан атырарын үс шийтирээр бо чылдык ноябрьга чедир соңгарлаткан Голландияга салдарын чеди-риштин болурунда Ак бажык аймактын турар Ак бажыктын төлөзөкчизин Бельгия-ныч ракеталары сайгару тур-гузарында ойталаан чорун НАТО-нун мурунга «хүл-дөс» тургузурун ол бооп, болушкынарын күчөткөп эвесе алаарын кыжаны аарак медегелде.

Солуннарын айттып турары-биле алдыга, белги чазактын тургузу НАТО-нун ядролук палачыныга улаңышкыны оон чуртунда улам күш-телгени-биле тайылбырлатты-нар. «Вашингтон пост» солун АКШ-тын администрациязын адын адаван төлөзөкчизин чугаалажышкыны үндө-лөш, ракеталары сайгару тургузар дугайында шийтир-ли-хүлэп алыр таварылма Мартенстаң чазза бо чылды болур соңгуладалаг ашты-рышкына таварып болурун бижжэн.

КАПИТАЛ ЧУРТТАРЫНДА

АКШ. Бо анык музыканты-лар Нью-Йорктун куудумча-лар чуртунга чыксаалар ки-шен чалгыш ажыкчаларын аразында ойнап, аргы хаар-жакты холданып-иленип ала-каш-ла көпестерин октазын дээр салып алган турар.

СЭТА-нын фотохрониказы.

не чепсектеринин чуртун-га безин боттарынын арга-мер-гежиин ажылап үндөр ажык тылар арга чок 8 миллион ажим амы чок американык байламы бисе оларын салым-хуузу домей.

В. ЗАПЕВТИН (СЭТА).

АЛЛА ПУГАЧЁВА: Ырымны дилеп чор мен

Моон мурунда ооң дугайында мында джир турган: «Ирааар амы аан». Ам оо тодарады чүвениң ужурун додуу-биле килерпейн турар. Алла Пугачёва чүгө ираажы эвес, музыка болгаш хой-хей ырлар сөзүнүң автору, театралдык программалар режиссеру, кино артизи. Совет музыка уран чүлүңүн талазы-биле амы-хыялдары дээр А. Пугачёвага кыш хонук мурунда РСФСР-ниң улаустун артизи атты тывыска. Бистинг бе, сөдөм байыр чедириникин-биле эгелээ.

— Өөрбей канчаар дээр, дээр, ираажы каттырды. — Бо мичалзажак дөмдөңг-дир, улаустун артизи дээрге-халчок харымсалгалыг сөстөр-дир. Ол дээрге — албан-дукаала-даа эвес, а ат-тур, ачаа чөөртү чедер болгай-деп, Алла Борисовна тугаалай-дир.

Ыраажы дымтаары хуңу бажыңында мында-халаа эрттирер. Бо улаада бажыңыңа харын-даа олурган оо.

— Өр-бүдөгө үе-шак көңүс чөтөс-тур. Кристинаны өзе беренин бажың эскербей-дир мен, киниз тирттирил турмула-да, боу арткы болур чыгай берген — деп, Алла Борисовна тасымда аарак баш-тактады.

Кристина — кидирик шокарлыг чүвүр кеткен, чыгекжек мага-боттуг, улуг караактарлыг бичи уруг эгенинден ары кыл-кыза берди: аам — иетел-деги кини, оңу улус үргүлү мактавас дээңг болду.

— Уруум-биле багай эвес чурттаган түр мен-деп, уруун өренири-биле школага чору-дур тура, ираажы уламчыла-ды. — Нинти өөрбөйлөк бол-гаш музыка школасында эки өренил турар. Ролли Биков-тун кинолуга база эки ойна-ды шыкшы, режиссеру-даа, мени-даа токутады.

Ам чаа-чаа чалалтар оон-моон көз-ле тур. Ынчалзажак чөт-шөрешиңи түр мен, баштай школа дозуп алгай аан. Талантың бар болза, ол мчал-ла көстүп келди дийн.

Чыдыг, чырык өрөзле жур-налар салган столда олур бе, чугаан дымчалаан чү-ве лег, ханадан Кристина-ла-кара олчан ырбысмын, мчал-ла шыңгызым-ла көнүг бичи уруг көрүп олур.

— А оңу эскербейтер! —

мүг харымал олур.

— Силерниң репертуарың-дар, композитор, чамдык тала-рылаада шүлүкү Алла Пу-гачёваның ырлары кол черин ээлеп турар-дир. Бодуңарың-дык азын көргүзүп чүгө-күт бе азы силерге таарык-тырлар чөтөс-турары ол бе?

— Ындыг-даа бооп болгай-ла, Ынчалзажак бодумуң ка-жан-даа композитор мен деп санайын чорам мен. Мээң би-жээңим ырларын өске кижилер ырмакы бээр болза, мича-х-рин илды мен деп чөтөс-ре-жи боор мен, амдыңында ол-арың бодуң күтүлдү чоруу мен, Шүлүктөңиң болгаш му-зыкалык чүгө автору мен деп бодумуң санаар мен. Профес-сионал бодуң композиторлу-куну бээр ирраа болур ийик мен. Ынчалзажак амынчы-ларга ырлар таарышкан ту-рар төздө, олар баштай ме-чө, ираажыга, таарышкан ту-рар ужурут. А ол мичалдык болгаш-ла дүшпөй баар-дыр. Меңе шак илдыг ыр-лар көнүг хонур таарыжыр-дыр. Чоокта чаа Раймонд Паулс-биле кады ужуражы бергеш, оңу чаа ырларын чу-галжып олурдус. Ынчалза-жак олар мээңиң эвес-тир — оңу ийиле көнүг — эки билер бис ол ырлар өске ираажың — Валерий Леонтьевтиң ре-пертуарында кирген болгай. А мен чотун-ла бодуңга, үнүм-те тааржыр ырларын малаар-дыр мен. Малаарың дээр, но-даль рожджа беле келгеш-ке чедир, кол дээр олурар дээр ол эвес болбайн аан.

Мен дык-ла маалам. Кү-жүнү-даа, үеми-даа харам-намын. Ам харын тил ал-дым шыкш. Амык авторлар Н. Николаев, В. Ризников, Ю. Чернавский олар боттарың көргүзүп, мээңиң-биле олур-га, черле солун болду. Олар-ның ырлары «Присла и гово-рю» деп сөөлү программалда кирди.

— Программалар программал-да «Алла Пугачёваның теат-ралы» деп чаа сөз көргүзү-үм-на азын кел чыдар-дыр. Чотун-на театр аан, а чүгө ырлар күтүлдү эвес. Ол театралдык режиссеру бо-лган уран чүгө улауруңу-куну боттарыңа, оңу же-диң үемиң канчаар көрүп ту-рар силер?

— Театр колдуула-ла болу берген, ханаларын тургузары артка. Ханалары база бодун турар болду ийи. Харын-даа «Эрмитаж» салтың көрүнү-түг залы шыкш болду. Шы-нында, аңаа дерин кылдыр чүлдөр-ле эдилер. А оңу соода ырымның эстрадала те-атрын тургузар, ол доктамаал бодуңуң турар, аңаа чүрүк-чү-лөр, тускый өрөткен балет, боттарыңың режиссерлары ки-рер. Олар ир-шоорлук көрү-дөсөрин боттарың тургузуп бо-лурар. Боллоо оңу боттал-дырарыңа чедир оңу, ырак болбайн аан. Ынчалзажак ку-зелим боттарың дээринге мик бүүрээр мен.

— Силерниң ырларың кай-гамык болгай, сагым-сет-килдер ханымдарын ырлар-сылар. Алла Пугачёваның ыр-лары — оңу музыкалык авто-портрет-дир деп санал болур бе азы ираажы Пугачёваны оңу лириктик маалымалдан амылган болу ымыг кыз-м-гаар бар бе?

— Ине, илдыг кызгаар бар. Ырым бүрүдүк — көрө-нүм, бодалым, уураамым, са-гым-сеткилдер чүлдөр, улаң-балал сайыраламчы калды-бар үелери бар-ла болза, ми-да кызгаар бар. Чыкчалзажак, маалымаларыңың канчаар е-керлиг келгени көрөй-дир-деп. Баштай олур уяң, муң-гаргай херэжесинер дугайында турган болза, оңу соода ли-риктик, чаагай сеткилдер ки-жилер дугайында болу берген. Бүрүнү-биле бот-малаарга ха-маржыр ырларым база бар. Чыкчалзажак, уруум бирги класска өөсөн бээр, репер-туарыңга «Бирги классыңың ыры» көстүп келген. Дурун-жыгаш дугайында ырым база илдыг ызылтыг, не кижиниң

чырыктыг бодалым аңаа кел-редирин оралдык мен.

— Жанр кылдыр ырым-чык хөгжүлөзүң, оңу даартам хү-нүн канчаар көрүп турар си-лер?

— Бирээ, ырым хөгжүт хөңүтү болур, чүгө дээр ха-ныктың мурунда амык ки-жилер дугайында, а олар-оп-томистерниң салгы-дыр, ийи-де, ритмика талазы-биле эң нарын болур ужурут — бис-тин амыралдыктың улам өзүп турар темпниң оңу неген турар: үштө, кол болуп чаа-нас, ол-сагым-сеткилдер ха-ныктың үштө, чырыктыг, эң көдүрүлүшкүң болур ужурут деп бодар мен. Ки-жилер халап-дайым бодалым, аас-некилтиг чурттаарын кү-дөс турар, илдыг болгаша бистинг хай таламг өөрчү-лүг амыралдыктың бүрүнү-би-ле иктерстиң турар ужу-рут илдыг ырлар олгарга хер-ек-тир.

— Тилегиңиң 40 чымы чокулап оор. Силерниң бо-дундуга ол байырла чүчү көргүзсөң? Силерниң репер-туарыңа ол иктерстиң бе?

— Меңе ол байырла оңа-гай болду. Аам-фронтучу, Тилегиңе чедир чурттааң. Көздө сагым-сеткилдер чүгө ол. Ынчалзажак Май 9-та бис-тин бажыңыңа оңу дайым-чы өңүктөри, чыгыс чер-чуртулары чыгыс боттарың чыгыс килер. Уаг Тилегиңиң хүнү-биле колбашыр репертуарыңа чаа-ча ырлар көстүп келди. Чамдыктың ба-життине берген болду ийи.

— Эң чоку үеде палымар чүчү ири?

— Январ төңүзүндө Сток-гольмде чурттаар мен. «Трек-Мюзик» компания мээң пла-стинка билириниң тиндүрүп ту-рар. Алга мен бодуңуң бол-гаш шак композиторларның меңе төсөл бижээңи ырла-рын аңаа дыкта ырлар мен.

О. ВИНУНОВА,

СЭТА-ның көр.

Москва.

НОВГОРОД. Чурулга уран чүлүңүн «Совет Союгу чүк» дээр зона делегези новгородчуларга уран чүлүңүн бээр байырамы болган.

Карел болгаш Коми АССР-лерин, Архангелск, Вологда, Киров, Мурманск, Новгород болгаш Псков областтарын барык беш чүчү чүрүкчүлөрүн болгаш графикаларын, скульп-торларын болгаш каастанга-нымдала уран-шеверлерин

2300 ажыг амылдарын мында дегелген.

Балыкчылар болгаш нефти-чилер, геологтар болгаш металлуртар, ийилер бол-гаш кара эвес хөрүңүгү чер-ниң чаартымчылары — ол амылдарын кол маалдары бооп турар. Фронтучу чүрүк-чүлөрүн чүрүкчүлөр дегелгеде кол черин ээлеп, олар да-йым дугайын сагымдыр, бис-ке турган чүрүтүстүн хос-

тагалзын болгаш хамаарышпас чоруун камгалап берген ма-алдарын көргүзүп турар.

ЧУРУЛГА: РСФСР-ниң ала-дарыг чүрүкчү. Новгород-тун чүрүкчү Д. В. Журав-лестун «Камгалаттыгын уру-лар». «Орус херэжесиниң эр-ес-мааларыг чоруу» деп чүрү-күн чамында көрүкчүлөр.

А. ОВЧИННИКОВТУН фо-тозу.

СЭТА-ның фотохроникасы.

МӨӨРЕЙЛЕЖИРИ ЧАРАШ ЭВЕС

Шаанда дөртен чылдарда бистин бо черге «стук» деп оюн илгерти берген турган. Казер-биле мөөрейлежири бо оюнга акша-көпөзгө төндүр ойнакш, эсерлиг азын-даа дүжүк берин турганарын билер мен. Ол оюн чөөртү чит-кен. Амгы азыктар оңу ойнал билбес болгаш-ла эки. Ам «бачык» деп оюн бар. Оңу ба-за-ла улус шагдан бээр ойнал келген. Оңу Моолдан келген, оңу джир. Бистинг өбөлөр-оңу илгерти-даа мөөрей чокка, аңаа-ла кылкы ууун келээлде-де ойнал чорая. Ады сөөк-бизе (курт-хавы) ойнаар бо

оюн ам катал илгерти, бисинг шынар чок, мөөрейлежири апар-ган. Акша-биле мөөрейлежи-ринден эртекш, ол ады сөөк-тү арамында сатып база ту-рар, оңу өртөзү ула — 60—70 рубль.

Казер-биле мөөрейлешкенде мырыңай элдеп, хондур-дун-дур «оюну» Оларын-аттары аңгы-аңгы. Чыкчалза, «печуха», «казу», «покер» дээр-ле баар.

Ылангы акша, шылар үн-ген эде, ойнакшар бөдүн-чүп алгаш, үе-шак-даа барым-даа чокка «стук» чыгып туру-п-тур. Чабан бир-даа элдеңге чыгып алгаш, патиңада эге-

дээр, понделынкке чөткөшөр, ажыл килертиңе амыр-дын-даа берээңер. Акшаның алыс-каныар чоруп, акшалыглар удуз нечегин, улаңкыш ту-руптар. Телешор саар дээр шыккаш алган акшаның дооза ойнакш, каражаңа-даа ки-жи бар. Мынчалар дым чок ойнап келгеш, ажыл ийирига чүңгү ортамы? Ажы-теңге канымг үлөтөр болура? Мө-рейлиг мыктыг оюнуу буруу илаан, оңу организакчаларын толардып тыпкан, хемчези алза эки.

Эрэн район.

ЯНВАРЬ

22. ВТОРНИК

БИРГИ ПРОГРАММА

МОСКВАДАН

8.00 — «Уе», 8.40 — Эртенги гимнастика. 8.55 — «Вступле-ние». Уран-чечен филм. 10.25 — «Чурттар аразын конкур-тарын лауреады Л. Амбар-шукун (серпик) ойнар. 10.50 — «Катал номчаш». Ленин-градтың М. Горький аты ака-демичи улау драма театры-нын филм-шын. 12.15—12.20 — Телемездер.

14.15 — Телемездер. 14.35 — Россияга 1905—1907 чыл-дарың революциянын 80 чылыга. «Матча. Кызыл Пресняга». Док. телефилм. 15.00 — Шешер холдар. 15.30 — Бистинг корреспонденттерине чугала турлар. 16.00 — В.Ф. Бак. Фа мажор концерти. 16.20 — Мультифилм. 16.30 — Док. телефилм. 17.30 — «Эрст Буш ылар». Док. телефилм (ГДР). 18.30 — «Келер үеңиң дүжүдүң». Док. телефилм. 18.45 — Бөгүн делегей. 19.00 — Эртен болгаш амырал. 19.30 — Филм-копект. «Арфа чаңдылап тур». 19.45 — Рос-сияга 1905—1907 чылдарын революциянын 80 чылыга. «Броненосец «Потемкин». Уран-чечен филм. 21.00 — «Уе». 21.35 — Хаак спортунга делег-чи чемпиондал. 22.35 — «Хар-тыгалар ужулуп үгө». Док. филм. 22.45 — Бөгүн делег-де. 23.00—23.30 — С. Гудзен-конун шүлдүктө.

ИНИГИ ПРОГРАММА

МОСКВАДАН

8.00 — Эртенги гимнастика. 8.15 — «Чүгө чагыс оурут». Док. телефилм. 8.35; 9.45 — Бодуе дугайында билиг. 2-ги класс. Арга-аргыда кыл. 8.55 — «Дытты үлөтүргө болжаары-дык амылдары». Эртенги филм. 9.15; 13.10 — Фронтучу дил. Өрөдөлгөнчү 1-ги чымы. 10.05 — ПТУ сур-

23. СРЕДА

БИРГИ ПРОГРАММА

МОСКВАДАН

8.00 — «Уе», 8.40 — Эртенги гимнастика. 8.55 — «Алар эрик». Уран-чечен филм. 10.10 — «Аян-чорукчур ку-вү». 11.10 — «Броненосец «По-темкин». Уран-чечен филм. 12.20 — 12.25 — Телемездер. 14.15 — Телемездер. 14.35 — «Сезең чылдарын комму-нистер». Док. телефилм. 15.25 — Бугудейн стадиону. 15.55 — Д. Шостаковичиниң чогааларында тургускан кон-церт. 17.00 — «Ой алды хар-лыс болгаш оон-даа улуг ла-зы». 17.45 — Д. Кабалевский. «Эртенги, чачын болгаш тай-бының ырылары». 18.00 — Бистин саз. 18.30 — Док. теле-филм. 18.45 — Бөгүн деле-гей. 19.00 — Мультифилм. 19.10 — Сонгуларга уткуш-тур. 19.25 — «Эртенги эркти-де». («Эртенги олох») Уран-чечен филм. 21.00 — «Уе». 21.35 — «Неру». Документал-дыг филмниң баштайгы үлү-

24. ЧЕТВЕРГ

БИРГИ ПРОГРАММА

МОСКВАДАН

8.00 — «Уе», 8.40 — Эртенги гимнастика. 8.55 — Шешер хо-лар. 9.25 — «Дирин амылдар амыралы». 10.25 — «Эртенги эрктелде». («Утринний обход»). Уран-чечен филм. 12.00—12.05 — Телемездер. 14.15 — Телемездер. 14.35 — «Эртен-биле күш-ажылдык зыңдап». Док. телефилм. 15.15 — Копект. зыңдап-школачыл. 16.15 — «Шыма-раа школа». Мергежит ки-чыл. 16.45 — «Чуртада болгаш диттер». («Фрунза»). Док. филм. 17.45 — «Чурук саңылаа-күн». 18.00 — «Мыл-лонарның ленинни уннерсе-теди». «Социалистич эконо-мика улап-балыкчы». 18.30 — Эртен-тайыбырлыг филм. 18.45 — Бөгүн делегей. 19.00

— Делегей болгаш амыктар. 19.30 — «Терентий Малые-тининг үш хү». Док. теле-филмниң баштайгы үлүгүлөгө. 20.20 — «Дамырттар». 21.00 — «Уе». 21.35 — «Неру». Док. филмниң баштайгы үлү-гүлөгө. 2-ги филм — «Де-мис». 22.45 — «Эртенги по-нта». 23.00 — Хаак спорт-туңга делег-чи чемпиондал.

ИНИГИ ПРОГРАММА

МОСКВАДАН

8.00 — Эртенги гимнастика. 8.15 — «Иванов долгаштар ман-жалыг турлар». Док. филм. 8.35; 9.35 — Нинти биология. 10-гу класс. Сагалажың бол-гаш генетика. 9.05; 12.30 — «И-пан дым. 10.05 — ПТУ сургуу-ларында. А. М. Горький. «Та-мыла». («На дым»). 10.35; 11.35 — Ф. М. Достоевский — «Кеминг херек болгаш кезе-мек». 9-гу класс. 11.05 — Бис-тин саз. 12.05 — Зоология. Ян-зы-буру балыктар. 13.00 — «А-лээнин шаг». 14.00 — «Ала-быш олут Алэстер». («Ала-быш с онем»). Тайлыр би-жиктиг уран-чечен филм. 15.30 — 15.35 — Телемездер. 18.00 — Телемездер.

КЫЗЫЛДАН

18.15 — Ийи-Тал суруну школарчыларын чогаалың К. Кулажы-биле ужуражышкы-ны. 18.35 — «Иван Пономарен-ко». Телефилм. 19.05 — «Аян-төвү». 19.35 — Киножурнал. 19.45 — Телемездер. 19.55 — Чаралалар.

МОСКВАДАН

20.00 — «Тамчыктыг удунар, чаштар». 20.20 — Баскетбол-га Европа чемпионнарын кы-богу дээр маргалда. 21.00 — «Уе». 21.35 — «Не-законка». Уран-чечен теле-филм.

25. ПЯТНИЦА

БИРГИ ПРОГРАММА

МОСКВАДАН

8.00 — «Уе». 8.40 — Эртенги гимнастика. 8.55 — «Фруза». Уран-чечен филм. 10.20 — Мультифилм. 10.50 — Док. филм. 11.30 — РСФСР-ниң улаустун артизи Ю. Каза-ков (баны) ойнар. 11.50 — 11.55 — Телемездер. 14.15 — Телемездер. 14.35 — «Бешки динте. Актарга дугайында кино». 14.55 — Орус чүтас. 15.25 — Г. Сви-ридов. «Дүвүдү шүлүктүг». («Метель»). 16.00 — «Чер-болгаш кижилер». 16.35 — «Тоолдун адылдары». 18.00 —

сыртык, үлүгүр, отук, илбек, хымшкы, койтып доскары, бышкы, тарга согажым, деспл, туукур дээр бүгү-ле херек-селдер илаа бүрүнү-биле дел-геттиген. Алчылардык бо-чөсө, ай-бес хавы, эер-чүгө. Алча-маалыкчаларын дипло-малың бөлүк чүрүкчүлөр чонар-лаштан силбиз чурал-ны өске бир көзөңкө көр-гөсөң.

Тускый көзөңкө: эр, херэ-

жен улаустун каастанга эли-ледери: сырт, мичиги өк-тер, чаагай, бистектер. Дерин-лер, тапкы хавы дээр өскө-дө шүтүп куткан эдилер илаа кирген.

Делегейде зыңдап чонар-лаш чамачыкчаларын амылган мезиң дегелген. Чонар-лаш ча-заар, силбизин хонучу чүрүк-чүлөрдан Тыва АССР-ниң культуразың алдарлыг амылдарың, Репин атыг

Күрүм шаңгалың лауреады Моисей Черныш — чедер аят, артылган, ийик, шыларалар база азы-хүбүт, чүмү дээр өскө-дө амылдары бар. Тыва АССР-ниң культуразың ал-дарлыг амылдарың, Репин атыг Күрүм шаңгалың лауреады Рамса Ажмеша Арак-чааның амык чүрүкчү Елиза-вета Байиңиңиң Х. С. Ми-жиг-Доржов, И. Ч. Салмак-тың, Саяа Кюс, Бригд Дун-

чүрүң амылдарын түс-түс кө-зөңкөдө дегелген. «Текторай залында Тываның 40 чылыгга тураскалаткан ажи-бүр темалыг чуруктарын, оң иштинде ССР-ниң Чүрүкчү-лар эдилегинг келжигү Илан Петрович Туреновчун чы-раан амылдарын дегелген. Ы-лаа «Енисейге эге бажы», «Хүтүң ужуры» дээр оон-даа өскө амылдар бар.

Р. ДОЛЗАТМАА.

ЭКСПОНАТТАР НЕМЕШКЕН

Тележурнал. — «Дем каттыш-тырлыгы». 18.30 — «Олга кызгаар». Док. филм. 18.45 — Бөгүн делегей. 19.00 — «С. Михалковтун башылары». Мультифилм. 21.00 — «Уе». 23.00—23.00 — Хаак спортунга делег-чи чемпиондал.

ИНИГИ ПРОГРАММА

МОСКВАДАН

8.00 — Эртенги гимнастика. 8.15 — Эртен тайлыбырлыг филм. 8.35; 9.35 — Геогра-фия. 8-кы класс. Топ район. 9.05; 12.35 — Англи дым. 10.05 — Физика. 10.35; 11.40 — Гео-графия. 5-кы класс. Океаннар-ны боду башында. 11.05 — М. Луконинниң шүлдүктө. 12.10 — Төгү. 5-кы класс. 13.25 — М. Ю. Лермонтов — чүрүкчү. 14.25 — Россияга 1905—1907 чылдарын револю-циянын 80 чылыга. 15.10—15.15 — Телемездер. 18.00 — Телемездер.

КЫЗЫЛДАН

18.20 — Урулгар филм. 18.35 — Ала-чуртун Улуг дай-бының чылдарынын ырыла-ры. 19.00 — Киножурнал. 19.10 — Телемездер. 19.20 — «Аян төвү». 19.50 — Чаралалар, рекзалар.

МОСКВАДАН

20.00 — «Тамчыктыг удунар, чаштар». 20.15 — Итинги гимнастика. 20.50 — Копект. 21.00 — «Уе». 21.35 — «Б-бүле альбом». («Семейный альбом»). Уран-чечен теле-филм. 22.45—23.00 — Док. телефилм.

26. СУББОТА

БИРГИ ПРОГРАММА

МОСКВАДАН

8.00 — «Уе», 8.40 — Эртенги гимнастика. 8.55 — Бот-тыңың уран чогаалыңа Бүгү-эндөп көрдөдө. 9.15 — Хин эки барзылар дээр. 9.45 — Копект. 10.25 — Чүңүчөм-чүрү. 11.10 — «Кижиг Чер-Эртенчеге». 11.55 — Док. филм. 12.05 — Улуг Тиле-лениң 40 чылыга. 13.20 — «Өр-бүлө болгаш школа». Теле-журнал. 13.50 — «Мелхо-во уластуңуң эчмен». «Хөхөнуң аян-чорукчу» аныктын. 4-кы филм. 14.50 — Бөгүн делег-де. 15.05 — «Былдыр-даа болза, бүүрүңчү эв. 16.00 — РСФСР-ниң күрүмчүн урер кижигү ойнар. 16.30 — По-литиктиг тайлыбырлыгы К. В. Приклинниң бөсөдө. 17.00 — «Умз Шарма ташыла тур-

(Индия). 17.30 — «9-ку сту-дия». 18.30 — «Салют-фести-валы». 21.00 — «Уе». 21.35 — «Кинопаром». 23.20—23.30 — Телемездер.

ИНИГИ ПРОГРАММА

МОСКВАДАН

8.00 — Эртенги гимнастика.